

DOI: 10.5604/01.3001.0015.9796

Robert Socha

Akademia WSB
Wydział Nauk Stosowanych
ORCID: 0000-0003-2388-1819
e-mail: robertsocha@interia.pl

Wpływ przestępczości na poczucie bezpieczeństwa

STRESZCZENIE

Pierwsze użycie i zwrócenie uwagi na pojęcie lęku przed przestępczością (*fear of crime*) miało miejsce w drugiej połowie lat 60. XX wieku w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej w związku z pojawieniem się w społeczeństwie niepokoju dotyczącego przestępczości. Z uwagi że pojęcie lęku przed przestępczością niesie za sobą większy zakres negatywnych skojarzeń, sugerując fakt przeżywania emocji, a nie pewien sposób postrzegania rzeczywistości, na potrzeby prowadzonych badań przyjęto pojęcie poczucie bezpieczeństwa. Stąd też celem opracowania jest próba ukazania wzajemnych zależności pomiędzy poczuciem bezpieczeństwa a przestępczością w oparciu o przegląd literatury oraz dotychczas przeprowadzonych badań naukowych. Jak wynika z przeprowadzonych badań teoretycznych, poczucie bezpieczeństwa jednostki zależy od wielu czynników, zarówno w kontekście jego wzrostu, jak i spadku, a nie jedynie od poziomu przestępczości. Niniejszy artykuł naukowy stanowi rozwinięcie teoretycznych badań zawartych w publikacji *Sense of Security and Crime: The Residents' Perspective*¹.

Słowa kluczowe: poczucie bezpieczeństwa, lęk przed przestępczością, przestępczość.

Bezpieczeństwo w ujęciu teoretycznym

Etymologia słowa „bezpieczeństwo” (z francuskiego *securite*, łacińskiego *securitas* czy anglosaskiego *security*) wyraża „pierwotność poczucia zagrożenia w stosunku do poczucia pewności swego zabezpieczenia («bez pieczy», czyli bez wystarczającej ochrony i analogiczne *sine securā*)”². Uwzględniając zasady języka polskiego, przez „bezpieczeństwo” należy rozumieć stan niezagrożenia, spokoju, pewności, natomiast przez „bezpieczeństwo

¹ R. Socha, *Sense of Security and Crime: The Residents' Perspective*, „European Research Studies Journal” 2021, Volume XXIV, Special Issue 4, s. 501–510.

² L. F. Korzeniowski, *Securitologia. Nauka o bezpieczeństwie człowieka i organizacji społecznych*, Kraków 2008, s. 33–34.

ludzi” – stan niezagrożenia dla jakiegokolwiek dobra prawnego człowieka³, np. dla życia, zdrowia, godności osobistej, nietykalności.

Według J. Szmyda bezpieczeństwo jest z jednej strony określoną wartością społeczną, cywilizacyjną, kulturową, polityczną, ekonomiczną i ekologiczną, a z drugiej – wartością egzystencjonalną, moralną i duchową⁴. Jednocześnie jest to wartość fundamentalna, do której nie dąży się ze względu na nią samą, ale z uwagi na inne wartości, które ona zabezpiecza. Z kolei *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*⁵ definiuje bezpieczeństwo jako stan, który daje poczucie pewności i gwarancję jego zachowania oraz szanse na doskonalenie.

Pojęcie bezpieczeństwa, jako wysoce cenionego dobra, dotyka współcześnie wszystkich sfer życia: „od losowych czynników fizykochemicznych poczynając (obejmujących zagrożenia klimatyczne, tektoniczne, pożarowe), poprzez zagrożenia biologiczno-egzystencjalne właściwe do przetrwania w świecie organizmów żywych (zapewnienie żywności, energii technicznej, zdrowotności), na czynnikach wynikających z wzajemnej inwazyjności ludzi w życiu społecznym kończąc”⁶. Stąd też w nauce stosuje się szereg typologii bezpieczeństwa. Dodatkowo wskazując obszar bezpieczeństwa, dookreśla się je, używając zwrotów, jak np. narodowe, międzynarodowe, regionalne, lokalne, publiczne, powszechne etc.

Subiektywny aspekt bezpieczeństwa

Bezpieczeństwo odnosi się do obiektywnego stanu bycia bez zagrożeń⁷ lub ochrony przed zagrożeniami i jest używane do opisania subiektywnego stanu wolności od niepokoju wynikającego z zagrożeń. Zaznacza się, że subiektywny stan bezpieczeństwa jest dla większości społeczeństwa równie ważny jak każdy obiektywny stan bezpieczeństwa⁸. W mowie potocznej bezpieczeństwo rozumiane jest czysto przedmiotowo (jako stan niezagrożenia) bądź czysto podmiotowo (jako poczucie braku lęku, strachu). Bezpieczeństwo zaś łączy elementy podmiotowe z przedmiotowymi, gdyż nie ma bezpieczeństwa bez poczucia braku lęku, strachu, ale nie ma go także, gdy poczucie braku lęku, strachu nie jest uzasadnione⁹.

Przedstawiona dwoistość pojęcia bezpieczeństwa ma znacznie głębsze korzenie, gdyż sięga aż do rozłamu elementów podmiotowego i przedmiotowego, gdyż w jednej wersji do bezpieczeństwa wystarcza jego świadomość, a w drugiej świadomość bezpieczeństwa wcale do bezpieczeństwa nie jest potrzebna. W pierwszym rozumieniu bezpieczeństwa jego świadomość jest warunkiem niezbędnym, gdyż aby być bezpiecznym, trzeba to wiedzieć, odczuwać, być o tym przekonanym. Przekładając na bezpieczeństwo słowa Seneki,

³ *Słownik języka polskiego*, red. M. Szymczak, Warszawa 1995.

⁴ Szerzej: J. Szmyd, *Bezpieczeństwo jako wartość. Refleksja aksjologiczna i etyczna* [w:] *Zarządzanie bezpieczeństwem*, Kraków 2000.

⁵ *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2002.

⁶ K. Raczkowski, *Bezpieczeństwo ekonomiczne. Wyzwania dla zarządzania państwem*, Warszawa 2012, s. 69.

⁷ Zob. R. Socha, *Współczesne postrzeganie zagrożeń* [w:] *Zarządzanie kryzysowe. Teoria, praktyka, konteksty, badania*, red. J. Stawnicka, B. Wiśniewski, R. Socha, Szczytno 2011, s. 19–30.

⁸ Zob. L. Johnston, C. Shearing, *Zarządzanie bezpieczeństwem: poszukiwania w policji i wymiarze sprawiedliwości*, Nowy Jork 2003.

⁹ Zob. R. Socha, *Bezpieczeństwo i zagrożenia – wzajemne relacje* [w:] *Wybrane aspekty badań nad bezpieczeństwem*, red. nauk. B. Kaczmarczyk, A. Wawrzusiszyn, Elk 2014, s. 11–29.

można zatem powiedzieć „Nie jest bezpiecznym, kto nie ma się za bezpiecznego”. Z kolei idąc za żyjącym w XVIII wieku Gruszczyńskim, powiemy: „Bezpieczny jest, kto kontent ze swojego bezpieczeństwa”. Z kolei zupełnie odmiennie możemy spojrzeć na to zagadnienie, parafrazując słowa staroangielskiego autora R. Taverner: „Ten jest bezpieczny, kto nie wie, że nim jest”, co oznacza, że świadomość bezpieczeństwa wyklucza bezpieczeństwo. Zaprezentowane dwa przeciwstawne poglądy mają swoje uzasadnienie. Mianowicie osoba bezpieczna jest świadoma własnego bezpieczeństwa dopiero wówczas, gdy się nad nim zastanawia. Przy czym stałe zastanawianie się nad własnym bezpieczeństwem nie tylko nie jest osobie bezpiecznej potrzebne, ale może również działać destrukcyjnie na jej bezpieczeństwo. To z kolei prowadzi do kolejnych dwu różnych pojęć bezpieczeństwa, tj. rozumienia go jako pewnego stanu świadomości człowieka (bez względu, czy stan ten ma uzasadnienie w układzie jego życia), jak i jest pewnym układem życia człowieka (bez względu na to, czy ma on jego świadomość)¹⁰.

Człowiek bezpieczny jest wolny od strachu, lęku w pewnych „chwilach” znacznie bardziej niż w innych, nazywając przy tym zarówno swoje życie, jak również te „chwile” bezpiecznymi. Ale czym innym jest bezpieczna „chwila”, a czym innym bezpieczne życie. Na tle tej dwuznaczności mogą pojawiać się paradoksy, jak u Woltera dotyczące szczęścia, tzn. można doznawać bezpieczeństwa, nie będąc bezpiecznym. Stąd też bezpieczeństwo jest zarówno chwilą, jak i trwającym stanem. Bezpieczeństwo jako stan odnosi się zatem do stanu niezagrożenia, spokoju i pewności, a także do wolności od zagrożeń, strachu i lęku. Daniel Frei wyróżnił następujące stany bezpieczeństwa: stan braku bezpieczeństwa postrzegany jako rzeczywiste zagrożenie prawidłowo oceniane; stan bezpieczeństwa, gdy zagrożenie jest nieznaczne, a jego postrzeganie prawidłowe; stan obsesji, czyli nieznaczne zagrożenie postrzegane jako bardzo poważne, oraz stan fałszywego bezpieczeństwa, tj. poważne zagrożenie oceniane jako niewielkie¹¹. Idąc dalej, przy zastosowaniu kryterium czasowego bezpieczeństwo postrzegane jest również jako dynamiczny proces (zjawisko), któremu poddawany jest dany podmiot.

Zatem w oparciu o dokonaną analizę można przyjąć, że bezpieczeństwo ma miejsce wówczas, gdy występują jednocześnie: brak zagrożenia (czynnik obiektywny) i poczucie owego braku zagrożenia (czynnik subiektywny). Bezpieczeństwo będzie również wtedy, gdy zagrożenie będzie małe (czynnik obiektywny) i będzie traktowane jako niewielkie, przy właściwym jego postrzeganiu (czynnik subiektywny).

Lęk przed przestępczością w literaturze

W polskiej kryminologii dla określenia „poczucia bezpieczeństwa” występuje pojęcie „lęku przed przestępczością”, które jest często używane zamiennie z pojęciem „strachu przed przestępczością”. Strach przed przestępczością można traktować jako sumę trzech składników: afektywnego (emocjonalnego), określanego jako subiektywne poczucie bezpieczeństwa lub niebezpieczeństwa, i strach przed wiktyimizacją; kognitywnego, będącego oceną rozwoju przestępczości oraz prawdopodobieństwa wiktyimizacji; konatywnego, definiowanego przez przedsiębrane przez jednostki środki ostrożności w celu zabezpieczenia się przed wiktyimizacją lub w celu jej uniknięcia. Środki ostrożności można z kolei podzielić na środki obronne

¹⁰ Szerszej: R. Socha, *Historyczne i współczesne postrzeganie policji w Polsce*, Warszawa 2022.

¹¹ D. Frei, *Sicherheit. Grundfragen der Weltpolitik*, Stuttgart 1977, s. 17–21.

(np. zamki i alarmy) i środki uchylania się (np. unikanie pewnych miejsc, sytuacji, kontaktów, ocenianych jako niebezpieczne)¹².

Pierwsze użycie i zwrócenie uwagi na pojęcie lęku przed przestępczością (*fear of crime*) miało miejsce w drugiej połowie lat 60. XX wieku w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej. W 1967 roku powołano Prezydencką Komisję Organów Ścigania i Wymiaru Sprawiedliwości w związku z pojawieniem się w społeczeństwie niepokoju dotyczącego przestępczości. Celem Komisji była koncentracja na tym niepokoju, a w konsekwencji zbadanie aspektów przestępczości, które ten niepokój wywołują, ocena jego wpływu na codzienne życie Amerykanów oraz określenie kierunków działania w celu jego ograniczenia. Komisja przeprowadziła trzy sondażowe badania przestępczości, które stanowią źródło amerykańskiego Narodowego Badania Przestępczości (*National Crime Survey*) prowadzonego regularnie do dnia dzisiejszego. Raport z pierwszego pilotażowego badania zawierał rozdział zatytułowany *Lęk przed przestępczością*, który prezentował odpowiedzi na pięć pytań składających się na tzw. „indeks niepokoju” (*index of anxiety*). Już pierwsze badanie potwierdziło, że poziom lęku przed przestępczością nie odzwierciedla zagrożenia mierzonego oficjalnymi statystykami przestępczości i sugerowało, że niepokoje obywateli nie mają podstawy w doświadczeniach wiktyimizacyjnych.

Podobne badania przeprowadzono w Wielkiej Brytanii, gdzie w latach 70. i 80. nastąpił wzrost przestępczości. W 1979 r. po dojściu do władzy Margaret Thatcher, której jednym z kluczowych haseł było zapewnienie obywatelom bezpieczeństwa publicznego, rząd brytyjski przeprowadził Brytyjskie Badanie Przestępczości (*British Crime Survey*), którego pierwsze wyniki zostały opublikowane w 1983 roku. Jednym z celów prowadzenia badania było szerokie informowanie opinii publicznej o rzeczywistych rozmiarach przestępczości i poczucia zagrożenia, co miało służyć ograniczeniu lęku. Niestety samo badanie zjawiska oraz podawanie informacji o jego rozmiarach przyczyniło się do zwiększenia zainteresowania opinii publicznej, a tym samym do dalszego wzrostu lęku.

Na lęk przed przestępczością można spojrzeć z trzech perspektyw: wiktyimizacyjnej, kontroli społecznej oraz problemu społecznego. Perspektywa wiktyimizacyjna dotyczy sfery indywidualnej jednostki, gdyż poczucie bezpieczeństwa jest rezultatem osobistych doświadczeń, tzn. osoba wiktyimizowana przyjmuje niższy poziom bezpieczeństwa niż osoba bez takich doświadczeń. Istotnymi czynnikami na poziomie indywidualnym wpływającymi na odczuwanie bezpieczeństwa, mogą być także takie cechy jak: wiek, płeć, wykształcenie, miejsce zamieszkania, jak również ocena pracy policji i wymiaru sprawiedliwości, poziom świadomości zagrożenia etc. Perspektywa kontroli społecznej oparta jest na małych grupach społecznych, gdyż na poczucie bezpieczeństwa ma wpływ rozpad poczucia więzi i wspólnoty oraz załamanie się nieformalnej kontroli społecznej w najbliższym otoczeniu. Występowanie zjawisk niebędących przestępstwami, ale postrzeganych jako potencjalnie niebezpieczne, np. zniszczone budynki, osoby spożywające alkohol, mogą powodować przekonanie, że okolica jest zagrożona przestępczością. Z kolei perspektywę problemu społecznego można wyjaśnić na płaszczyźnie dużych struktur społecznych, gdyż poczucie bezpieczeństwa, a raczej brak owego poczucia, może być kreowany przez środki masowego przekazu czy inne podmioty pomimo braku realnego zagrożenia¹³.

Pisząc o czynnikach wpływających na odczuwanie bezpieczeństwa w kontekście kry-

¹² Szerzej: J. Bachut, A. Gaberle, K. Krajewski, *Kryminologia*, Gdańsk 2001.

¹³ Szerzej: P. Ostaszewski, *Nasilenie i determinanty lęku przed przestępczością*, Warszawa 2012.

minologicznych koncepcji lęku przed przestępczością, można jeszcze wymienić, m.in. koncepcję wyobrażonego ryzyka, koncepcję strukturalnych zmian i wpływu czynników makrospołecznych czy koncepcję sytuującą lęk przed przestępczością jako wyraz innych lęków, szerszego zakresu¹⁴.

Poziom lęku przed przestępczością może być zatem zależny od wielu czynników, zarówno od tych leżących po stronie jednostki, jak i od innych czynników obiektywnych niezależnych bezpośrednio od sytuacji jednostki. Stąd też można go rozpatrywać m.in. „w układzie relacji między trzema znajdującymi się w procesie ciągłych przekształceń elementami: społeczeństwem, instytucjami zajmującymi się ochroną bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz poziomem zagrożenia przestępczością”¹⁵.

Podkreślić należy, że pojęcie lęku przed przestępczością niesie za sobą większy zakres negatywnych skojarzeń, sugerując fakt przeżywania emocji, a nie pewien sposób postrzegania rzeczywistości. Stąd też na potrzeby prowadzonych badań przyjęto pojęcie „poczucie bezpieczeństwa”.

Poziom poczucia bezpieczeństwa w badaniach naukowych

Poziom poczucia bezpieczeństwa (poziom lęku przed przestępczością) w Polsce stanowił przedmiot wielu opracowań i analiz naukowych. Jedne z pierwszych i najpełniejszych ich prezentacji można znaleźć w *Atlasie przestępczości w Polsce 4*, w którym zostały przedstawione wyniki kolejnych edycji polskiego badania *International Crime Victims Survey* (ICVS) i pierwszych etapów Polskiego Badania Przestępczości (PBP).

Natomiast badania dotyczące determinantów poczucia bezpieczeństwa (lęku przed przestępczością) mają w Polsce znacznie krótszą historię. Analizę, na danych zgromadzonych w ramach drugiej edycji ICVS, przeprowadził A. Siemaszko, który jako zmienną zależną wykorzystał indeks lęku przed przestępczością, na który składały się trzy pytania. Badania wykazały, że na odczuwanie lęku wpływają: płeć (bycie kobietą), liczba przestępstw, których badany był ofiarą, odczucie braku patroli policyjnych w miejscu zamieszkania, odczucie braku wzajemnej sąsiedzkiej pomocy, wykształcenie (liczba lat nauki) oraz prowadzenie towarzyskiego stylu życia¹⁶.

Inne polskie badanie ukierunkowane na znalezienie przyczyn braku poczucia bezpieczeństwa zostało przeprowadzone wśród mieszkańców Krakowa w ramach projektu InSec. Opinie określane w ramach tego projektu jako strach przed przestępczością różnicowały takie zmienne jak: wiek, płeć, czy tzw. klasa społeczna i zasoby osobiste, rozumiane jako stopień optymizmu życiowego. Swoistym wynikiem części badania było wykazanie współzależności dla wszystkich analizowanych wielkich miast między deklarowanym niepokojem a obszarem, którego dotyczyło pytanie, tzn. najbezpieczniejszym miejscem dla respondentów jest okolica, w której

¹⁴ Szerzej: J. Jackson, S. Farrall, M. Hough, B. Bradford, *Public insecurities about crime: a review of the British research literature* [w:] E. Ruuskanen i inni, *JUSTIS Project Working Papers. Review of eed: Indicators of Public Confidence in Criminal Justice for Policy Assessment*, Helsinki 2009.

¹⁵ A. Misiuk, *Spoleczne poczucie bezpieczeństwa i czynniki wyznaczające jego poziom* [w:] J. Czapska, J. Widacki, *Bezpieczny obywatel – bezpieczne państwo*, Lublin 1998, s. 35.

¹⁶ Szerzej: A. Siemaszko, *Kogo biją, komu kradną. Przestępczość nie rejestrowana w Polsce i na świecie*, Warszawa 2001.

zamieszkują, trochę mniej bezpieczne jest miasto, a najmniej bezpieczny jest kraj¹⁷. Warto również zwrócić uwagę na wyniki wiedeńskiego badania, przeprowadzonego w ramach InSec, w którym udowodniono, że poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców dzielnicy zależy generalnie od pozytywnej bądź negatywnej oceny atmosfery (klimatu społecznego) dzielnicy. Mianowicie ci, którzy lubią swoją dzielnicę, uważają ją za bezpieczną, a ci, którzy oceniają ją jako niebezpieczną, mają zastrzeżenia, m.in. co do jej atrakcyjności, czystości etc.

Beata Gruszczyńska problem lęku przed przestępczością zalicza do ważniejszych czynników, które zakłócają funkcjonowanie jednostki w codziennym życiu. W jej opinii istotną rolę w jego generowaniu odgrywają media¹⁸. Uważa ona, że kobiety najbardziej obawiają się przestępstw seksualnych, a towarzyszący temu lęk jest przenoszony na inne rodzaje przestępstw. Prezentowane przez B. Gruszczyńską wyniki badań znajdują wyraz w kryminologii feministycznej, która zwraca uwagę na różnice w obrazie lęku przed przestępczością u kobiet i u mężczyzn.

Hipoteza Ferraro o rozciągniętym wpływie lęku przed napaścią seksualną charakterystycznym dla kobiet znajduje również potwierdzenie w badaniach J. Lane i B. S. Fisher¹⁹, które twierdzą, że to płęć odgrywa główną rolę w determinowaniu poziomu lęku u człowieka. Z kolei z badań przeprowadzonych we Włoszech wynika, że lęk przed przestępczością może być wynikiem układu wielu czynników i okoliczności (np. wieku, płci, miejsca zamieszkania), a niekoniecznie tylko pojedynczej zmiennej społeczno-demograficznej. Badania brytyjskie natomiast jako źródło lęku wymieniają m.in. percepcję jakości życia społecznego.

Warto również zwrócić uwagę na badania dotyczące determinantów poczucia bezpieczeństwa w kontekście międzynarodowego porównania poziomu lęku przed przestępczością. Próba takiego międzynarodowego porównania, na przykładzie mieszkańców Szkocji i Islandii, została podjęta przez A. L. Kristjánsson. Z przeprowadzonych badań wynika, iż w Islandii (gdzie jest tylko jedno duże miasto) większą rolę w determinowaniu lęku odgrywają różnice na linii miasto–wieś. Aczkolwiek w Szkocji jest to również ważny czynnik. Z kolei dochody różnicują poczucie lęku wśród mieszkańców Szkocji, ale nie Islandii. Analizowana wcześniej płęć ma istotne znaczenie w obu krajach, przy czym w Szkocji nieco wyższe²⁰.

Wnioski

Podsumowując, można przyjąć, że na poczucie bezpieczeństwa jednostki w kontekście przestępczości wpływają przede wszystkim takie czynniki jak:

- realny poziom przestępczości i jego subiektywna ocena,
- występowanie problemów społecznych i subiektywne ich postrzeganie,
- obiektywnie występujące przejawy dezorganizacji społeczności lokalnej,
- subiektywna ocena ryzyka wiktymizacji i możliwości jego kontroli,
- bezpośrednia i pośrednia wiktymizacja,

¹⁷ Zob. J. Czapska, *Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Krakowa* [w:] *Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców wielkich miast. Kraków na tle innych miast europejskich*, red. K. Krajewski, Kraków 2008.

¹⁸ Szerzej: B. Gruszczyńska, *Przemoc wobec kobiet w Polsce. Aspekty prawno kryminologiczne*, Warszawa 2007.

¹⁹ Zob. J. Lane, B. S. Fisher, *Unpacking the Relationship Between Gender and Fear of Crime: Explaining Why There Are Similarities and Differences*, „Journal of Contemporary Criminal Justice” 2009, nr 25.

²⁰ Szerzej: A. L. Kristjánsson, *On Social Equality and Perceptions of Insecurity a Comparison Study between Two European Countries*, „European Journal of Criminology” 2007, nr 4.

- obiegowe wyobrażenia na temat przestępczości, ryzyka i zmian społecznych przekazywane w środkach masowej komunikacji i w rozmowach potocznych.

Mając na uwadze deklarowany poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Polski oraz spadek liczby popełnianych przestępstw w kraju, co wynika z policyjnych statystyk (wskazujących na sprawne funkcjonowanie polskiej policji²¹), przy jednoczesnym wzroście wskaźnika ich wykrywalności, można postawić tezę, iż poziom poczucia bezpieczeństwa jednostki powinien być determinowany przez poziom przestępczości na danym terenie. Zatem powinien być to stosunek odwrotnie proporcjonalny, tzn. im niższa liczba stwierdzonych przestępstw, tym wyższe poczucie bezpieczeństwa i odwrotnie, im wyższa liczba stwierdzonych przestępstw, tym niższe poczucie bezpieczeństwa. Oczywiście jest to stwierdzenie bardzo uproszczone, gdyż poczucie bezpieczeństwa jednostki zależy od wielu czynników, zarówno od tych leżących po stronie jednostki, jak i od innych – obiektywnych, niezależnych bezpośrednio od sytuacji jednostki, a nie jedynie od poziomu przestępczości mierzonego oficjalnymi statystykami.

Bibliografia

- Bachut J., Gaberle A., Krajewski K., *Kryminologia*, Gdańsk 2001.
- Czapska J., *Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Krakowa* [w:] *Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców wielkich miast. Kraków na tle innych miast europejskich*, red. K. Krajewski, Kraków 2008.
- Frei D., *Sicherheit. Grundfragen der Weltpolitik*, Stuttgart 1977.
- Gruszczyńska B., *Przemoc wobec kobiet w Polsce. Aspekty prawnokryminologiczne*, Warszawa 2007.
- Gwardyński R., *O mierze sprawności działania policji*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” 2020, nr 36(3).
- Jackson J., Farrall S., Hough M., Bradford B., *Public insecurities about crime: a review of the British research literature* [w:] E. Ruuskanen i inni, *JUSTIS Project Working Papers. Review of Need: Indicators of Public Confidence in Criminal Justice for Policy Assessment*, Helsinki 2009.
- Johnston L., Shearing C., *Zarządzanie bezpieczeństwem: poszukiwania w policji i wymiarze sprawiedliwości*, Nowy Jork 2003.
- Korzeniowski L.F., *Securitologia. Nauka o bezpieczeństwie człowieka i organizacji społecznych*, Kraków 2008.
- Kristjansson A.L., *On Social Equality and Perceptions of Insecurity a Comparison Study between Two European Countries*, „European Journal of Criminology” 2007, nr 4.
- Lane J., Fisher B.S., *Unpacking the Relationship Between Gender and Fear of Crime: Explaining Why There Are Similarities and Differences*, „Journal of Contemporary Criminal Justice” 2009, nr 25.

²¹ R. Gwardyński, *O mierze sprawności działania policji*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” 2020, nr 36(3), s. 54.

- Misiuk A., *Spoleczne poczucie bezpieczeństwa i czynniki wyznaczające jego poziom* [w:] J. Czapska, J. Widacki, *Bezpieczny obywatel – bezpieczne państwo*, Lublin 1998.
- Ostaszewski P., *Nasilenie i determinanty lęku przed przestępczością*, Warszawa 2012.
- Raczkowski K., *Bezpieczeństwo ekonomiczne. Wyzwania dla zarządzania państwem*, Warszawa 2012.
- Siemaszko A., *Kogo biją, komu kradną. Przestępczość nie rejestrowana w Polsce i na świecie*, Warszawa 2001.
- Słownik języka polskiego*, red. M. Szymczak, Warszawa 1995.
- Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, red. J. Pawłowski, Warszawa 2002.
- Socha R., *Bezpieczeństwo i zagrożenia – wzajemne relacje* [w:] *Wybrane aspekty badań nad bezpieczeństwem*, red. nauk. B. Kaczmarczyk, A. Wawrzusiszyn, Ełk 2014.
- Socha R., *Historyczne i współczesne postrzeganie policji w Polsce*, Warszawa 2022.
- Socha R., *Sense of Security and Crime: The Residents' Perspective*, „European Research Studies Journal” 2021, Volume XXIV, Special Issue 4.
- Socha R., *Współczesne postrzeganie zagrożeń* [w:] *Zarządzanie kryzysowe. Teoria, praktyka, konteksty, badania*, red. J. Stawnicka, B. Wiśniewski, R. Socha, Szczytno 2011.
- Szmyd J., *Bezpieczeństwo jako wartość. Refleksja aksjologiczna i etyczna* [w:] *Zarządzanie bezpieczeństwem*, red. J. Tyrała, Kraków 2000.

SUMMARY

Robert Socha

The impact of crime on the sense of security

The issue of fear of crime was first addressed in the late 1960s in the United States of America in connection with the emergence of anxiety about crime in the society. Due to the fact that the concept of fear of crime involves a greater range of negative associations, suggesting the fact of experiencing emotions, and not a certain way of perceiving reality, the concept of a sense of security was adopted for the purposes of this research. Hence, the aim of this study is to show the interdependencies between the sense of security and crime based on a review of the available literature and research conducted so far. As shown by theoretical research, the sense of security of an individual depends on many factors, both in terms of its increase and decrease, and not exclusively on the levels of crime. This paper constitutes an extension of the theoretical research contained in the publication entitled “Sense of Security and Crime: The Residents' Perspective”²².

Key words: sense of security, fear of crime, crime, security.

Data wpływu artykułu: 27.06.2022

Data akceptacji artykułu: 15.07.2022

²² R. Socha, *Sense of Security and Crime...*, s. 501–510.